

**„FINALE FURIOSO”
Az ARD Beethoven-filmjéről**

[LOUIS VAN BEETHOVEN Trailer – 2020 AFI... – YouTube \(2:31\)](#)

[Louis van Beethoven \(2020\) | Trailer | Tobias ... – YouTube \(1:56\)](#)

2020 karácsonyának első napján mutatta be a német ARD csatorna Nikki Stein *Louis van Beethoven* című (ez az inkább Ludwig néven ismert unoka apai nagyapjának neve!) filmjét, a Beethoven év valóban méltó lezárásául. Előzőleg egy hosszú és szórakoztató interjú – Rainer Unruh írása – jelent meg a *TV Spielfilm* című műsorújságban, egy beszélgetés *Tobias Morettivel*, aki a filmben az idős Beethoven indulatokkal, feszültségekkel, testi és lelki fájdalomokkal teli alakját testesítette meg, míg a tizenhárom esztendőes *Colin Pütz* a majdnem-csodagyereket, *Anselm Bresgott* pedig az ígéretes, de zabolátlan fiatal komponistát.

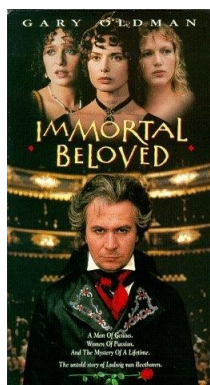
Tobias Moretti Beethovenként és Johanna Gastdorf, mint sógornő, Therese a „Louis von Beethoven” -ben. Fotó az Eikon Media and Film Movement jóvoltából

Sabin Tambrea Pfeiffer korai tanárként és Colin Pütz fiatal (8-12 éves) Beethovenként a "Louis von Beethoven" c. Filmben. Fotó az Eikon Media and Film Movement jóvoltából

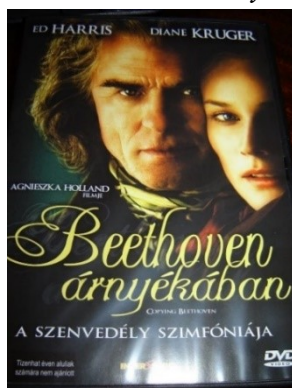
Érthető, hogy a riport Morettivel készült, aki zenei ügyekben „belülről töri a diót”, hiszen maga is rangos zenészcsaládból származik, s színészi karrierjét megelőzően konzervatóriumot végzett, ráadásul sokáig zeneszerzői tervekkel dédelgetett. A beszélgetésből kiderül, hogy a sok filmből és színpadi alakításai révén ugyancsak közismert művész első Beethoven-élményei nem voltak igazán örömteliek; gyermekkorában, egy nem éppen rátermett tanárnő jóvoltából nagyon megkínózta a mester egyik szonatinájának előadása. A rossz élményből – s ez itt az első magyar vonatkozás – Ligeti György egyik, általa meg nem nevezett tanítványa „gyógyította ki”, akire nem csupán kiváló pianistaként, de elkötelezett zenepedagógusként is emlékeznek. A beszélgetésben szó esik Beethoven minden zsenialitása és szeretetvágya ellenére alig elviselhető természetéről, s szerencsétlen – elsősorban főúri hölgyek iránt érzett – szerelmei soráról. Továbbá arról, hogy – legnagyobb öröme – a filmben az ő zongorajátékát hallhatjuk, azt, ahogyan egy jelenkori, kellő zenei jártasságú színész nem „sztárzongoristaként” ugyan, de mély átérzéssel rekonstruálja a beethoveni dinamikát. A beszélgetés végén szó esik a „határokat átlépő” Beethoven életműről, továbbá arról a fájdalmas jelenségről, hogy napjainkban a klasszikus zene „Unterscheidungsmerkmal”, tehát a társadalmi különbségek jelzője, s azé a tarthatatlan és izléspusztító felfogásé, miszerint a zongoraleckék, az opera- és koncertlátogatások csak a gazdagoknak, az „elitnek” jutó kiváltságok. Márpedig 2020 Nagy Ünnepeletjének egész életútja ennek a hamis és romboló álláspontnak a máig ható és eleven cáfolata.

Ami ezek után magát a filmet illeti: a dúsán áradó Beethoven mozik sorában ez egy igazán mértéktartó, túlzásoktól és fantazmagóriáktól mentes alkotás. Az 1994-es *Halhatatlan kedves*,

[Halhatatlan Kedves-Teljes Film /1994/, beethoven ... – Videa \(2:00:45\)](#)

Bernard Rose és a Columbia filmje alaposan „amerikanizált” szerelmi történet, amelyben Gary Oldman ugyan jól játssza a főszerepet, de a „love story” kacskaringós és hiteltelen, ahogyan a vásznon átvonuló, feltételezett *kedvesek* sem igazán meggyőzőek. A film első számú erénye és nyeresége a mi Solti Györgyünk, azaz Sir George Solti, aki vállalkozott a filmben elhangzó zeneműrészletek dirigálására. A 2006-os *Beethoven árnyékában*, a világhírű lengyel

[Beethoven árnyékában 2006 HUN \[720p HD ... – YouTube \(1:44:03\)](#)

filmrendező, *Agnieszka Holland* műve összefogottabb, követhetőbb történet ugyan, de határozottan feminista felhangokkal, amikor Beethoven *Kilencedik szimfóniájának* „árnyékaként” egy nagyon képzett, zeneszerzői álmokat dédelgető muzikus kisasszonyt, bizonyos Anna Martint teszi a cselekmény középpontjába, aki hol a partitúrát tisztázza le, hol a premier vezényletében segít a hallását már teljesen elveszített Beethovennek, hol megpróbálja rábírní arra, hogy nevelt fiát, Karl van Beethoven ne gyötörje a számára végtelenül kínos zongoravirtuózi szerep ráerőltetésével. Ezekhez, vagy akár a mindössze 52 perces *Beethoven Upstairs (Beethoven az emeleten)* című 1992-es történelmi sci-fihez viszonyítva a *Louis van Beethoven* meggondolt és szépen

Beethoven Upstairs (Beethoven az emeleten)

[Beethoven Lives Upstairs - 1992 \[Greek Subs by ... – YouTube \(51:57\)\]](#)

megkomponált TV-film. Számomra a legmeggyőzőbb jelenetsor Beethoven 1787 kora tavaszán történt bécsi bemutatkozó látogatásának felidézése volt, amely helyenként elérte a világhírű Peter Shaffer-darabból készült film, az *Amadeus* élményét, ha csupán néhány percre is. Az egyik bécsi epizódban egyébként felvillan a rúzsos szájú és torkos Salieri is, továbbá a *Don Giovanni* néhány dallamfoszlánya, s a könnyelmű Constanze... *Manuel Rubey* nagyszerű, játékosággal teli Mozart-alakítása pedig tökéletesen ellenpontozza a nem kevésbé érzelmes, de sokkal komorabb beethoveni aurát, hivatás- és életfelfogást.

„A már részletesebben idézett *Tobias Moretti* játéka is korrekt...”
(sueddeutsche.de)

A már részletesebben idézett *Tobias Moretti* játéka is korrekt, meggyőző és túlzásoktól mentes, s éppen annyira szenvedélyes és szenvedő, hogy hihető legyen. Maszkja, sörénye is sokkal jobban hasonlít az igazi „Ludwig imázshoz”, mint a korábbiak. Az igazi színészi bravúr azonban mégsem az övé, hanem *Ulrich Noethen*-é,

*Ulrich Noethen a „Louis van Beethoven” filmben Christian Gottlob Neefe-ként
(daserste.de)*

sok mai témájú német TV film közkedvelt főszereplőjévé. Ő tökéletesen és meghatóan alakítja – az érzelgősséget mindig kerülve – Beethoven bonni zenetanárát, a jeles operaszerzőt, karmestert és udvari orgonistát, a Chemnitzben született Christian Gottlob Neefet. Azt a gyakran anyagi gondokkal is küzdő, nagycsaládos férfit, akinek jóvoltából a gyermek és az ifjú Beethoven részesült abban, amit apja, a részeges és durvalelkű énekes, Johann van Beethoven képtelen volt megadni neki és többi gyermekének: az apai szeretetet. Míg Johann – gyakran veréssel is – csak azon igyekezett, hogy nem éppen „csilingelő” egyéniségű, de nagy tehetségű fiából szorgos családi *tallértermőt*, kis Mozartot faragjon, addig Neefe karnagy úr kizárólag az ifjú zseni érdekeit tartotta szem előtt, s még szélsőségeit is a legnagyobb figyelemmel és szelídséggel igyekezett kordában tartani.

Száz szónak is egy a vége: a 2020 karácsony első napján, az ARD-n lezajlott ősbemutató után a német nyelvű televíziós világ minden csatornáján számítani lehet a film sugárzására, s nyilván online is hozzáférhető lesz. Pillanatnyilag ugyan még csak németül, de a magyar nyelvű változat is bizonyára el fog készülni, akár a Beethoven életrajz számos magyar vonatkozására való tekintettel, az Erdődy grófnőhöz és a Brunswick családhoz fűződő baráti, esetleg szerelmi szálak, (Brunswick Teréz, illetve húga, Jozefin, végül unokatestvérük, Giulietta Guiccardi juthat itt az eszünkbe!) s a zeneszerző-óriás 1800-os és 1806-os martonvásári látogatásának emléke előtt tisztelgésül!

*József Attila-díjas költő, író, műfordító, irodalomtörténész, publicista, a Károli Gáspár Református Egyetem nyugalmazott egyetemi docense